Ügyiratszám: 1211/P/2009-3.

Tisztelt […]!

Beadványában azt sérelmezte, hogy […] az önkormányzati bölcsőde vezetője a felvételi eljárás során egyfajta vagyonnyilatkozat kitöltését kérte a szülőktől. Az ügyben a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (továbbiakban: Avtv.) 24. § a) pontja alapján vizsgálatot indítottam.

[…], a bölcsődevezetővel folytatott többszöri levélváltást követően megállapítottam, hogy a formanyomtatvány adatvédelmi szempontból nem megfelelő. Olyan adatokat igényel a gyermeküket az intézménybe beíratni szándékozó szülőktől, melynek kezelésére nem jogosult az intézményvezető, a következők szerint:

Az Avtv. 2. § 1. pontja szerint „személyes adat: bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés. A személyes adat az adatkezelés során mindaddig megőrzi e minőségét, amíg kapcsolata az érintettel helyreállítható. A személy különösen akkor tekinthető azonosíthatónak, ha őt - közvetlenül vagy közvetve - név, azonosító jel, illetőleg egy vagy több, fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző tényező alapján azonosítani lehet.”

Az Avtv. 3. § (1) bekezdése alapján személyes adat akkor kezelhető, ha ahhoz az érintett hozzájárul, vagy azt törvény vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendelete elrendeli.

Jogszabályi felhatalmazás, illetve az érintett hozzájárulásának hiányában jogellenes az adatkezelés.

Az Avtv. 5. § (1) és (2) bekezdésében foglalt alapelv szerint személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Az adatkezelésnek minden szakaszában meg kell felelnie e célnak. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 15. § (2) bekezdése a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások körébe sorolja a gyermekek napközbeni ellátását, ezen belül a bölcsőde intézményét.

A bölcsőde tehát egy olyan szolgáltató intézmény, amely az alapellátás keretében alaptevékenységként napközbeni ellátást nyújt a családban nevelkedő három éven aluli gyermekek számára. A gyermekek bölcsődei felvételénél a törvény rendelkezéseit erre a funkcióra tekintettel kell értelmezni és alkalmazni.

A Gyvtv. 41.§ (2) bekezdése szerint a gyermekek napközbeni ellátását különösen az olyan gyermek számára kell biztosítani,

a) akinek fejlődése érdekében állandó napközbeni ellátásra van szüksége,

b) akit egyedülálló vagy időskorú személy nevel, vagy akivel együtt a családban három vagy több gyermeket nevelnek, kivéve azt, akire nézve eltartója gyermekgondozási díjban részesül,

c) akinek a szülője, gondozója szociális helyzete miatt az ellátásról nem tud gondoskodni.

A Gyvt. 42/A. §-a szerint a bölcsődei felvétel során előnyben kell részesíteni azt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket, akinek szülője vagy más törvényes képviselője igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll.

Ezen törvényi hivatkozások csak támpontul szolgálnak az intézményvezetőnek, hogy túljelentkezés esetén kiket kell előnyben részesíteni, illetve kinek kell különösen biztosítani az ellátást. Adatszolgáltatási kötelezettséget a szülők részére azonban nem írnak elő.

A Gyvtv. 138-139. §-ai alapján a személyes gondoskodásban részesülő személyekről az ellátó személy vagy az intézmény vezetője nyilvántartást vezet. A nyilvántartás tartalmazza

– a gyermek, a szülő vagy más törvényes képviselő, illetve tartásra köteles személy természetes személyazonosító adatait (név, születési hely, idő, állampolgárság, anyja neve, lakóhelye, tartózkodási helye),

– a jogosultsági feltételekre és az azokban bekövetkezett változásokra vonatkozó adatokat,

– az ellátással kapcsolatos döntéseket,

– a jogosultság és a térítési díj megállapításához szükséges jövedelmi adatokat,

– az ellátás igénybevételének és megszűnésének időpontját,

– a térítési vagy gondozási díj fizetési kötelezettség teljesítésére, elmaradására, behajtására, illetve elévülésére vonatkozó adatokat.

A gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Kormányrendelet IX. számú – mellékletben csatolt – adatlapja a gyermekjóléti alapellátásban részesülő gyermekre (Gyvt. 139. §) vonatkozik, az előzőekben hivatkozott törvényhely alapján.

A személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások és gyermekvédelmi szakellátások térítési díjáról és az igénylésükhöz felhasználható bizonyítékokról szóló 133/1997. (VII. 29.) Kormányrendelet 11. § (5) bekezdése értelmében a gyermekek napközbeni ellátásai körében a személyi térítési díj megállapításánál a kötelezett jövedelmi viszonya csak a fenntartó által biztosított, személyes rászorultság alapján adható kedvezmény elbírálása során vizsgálható.

Ugyanezen kormányrendelet 39. § (1) bekezdése rendelkezik kötelezően benyújtandó adatról is: a szülőnek (törvényes képviselőnek) a gyermek bölcsődei jelentkezéséhez csatolnia kell a házi gyermekorvos vagy a háziorvos igazolását arról, hogy a gyermek egészségi állapota alapján bölcsődében gondozható.

A hivatkozott jogszabályok egyértelmű útmutatást adnak a bölcsődei ellátás igénybevétele esetén kezelendő, kezelhető adatok körére vonatkozóan. A Gyvtv.-ben felsorolt pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó egyéb gyermekjóléti alapellátások, illetve gyermekvédelmi szakellátások, valamint e törvényben meghatározott hatósági intézkedések és a bölcsődei felvétel elbírálása során nem lehet ugyanazon mérlegelési elvek szerint eljárni.

Nem helytálló az az álláspont, hogy a felvétel során vizsgálni kell a család szociális helyzetét, ráadásul ennek egyetlen módja a gyámhatóságokról, a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Kormányrendelet 3. számú mellékletében szereplő kérelem-nyomtatványt alapul véve a szülő jövedelmi–vagyoni helyzetének vizsgálata. A bölcsődevezető által alkalmazott melléklet a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság igénylésekor kitöltendő nyomtatvány. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény elbírálásához szükséges adatok pedig nem egyenértékűek a bölcsődei ellátás igénybevételének megállapításhoz nélkülözhetetlen adatokkal.

A fentiekben hivatkozott jogszabályhelyek egyike sem rendelkezik a kötelező adatszolgáltatásról a következő adatokra vonatkozóan:

– a család rendszeres, havi kiadásainak részletezése a számlákkal csatolva;

– a vagyoni adatok.

A jövedelemre vonatkozó adatok pedig kizárólag a fenntartó által biztosított, személyes rászorultság alapján adható kedvezmény elbírálása során vizsgálhatóak.

A […] Bölcsőde által alkalmazott kérelem nyomtatvány súlyos mértékben sérti a személyes adatok védelméhez fűződő jogot. A kérelemben igényelt adatok nagy részére, úgymint vagyoni adatok, például ingatlan, gépjármű tulajdon kezelésére vonatkozóan az intézményvezető a bölcsődei felvételi eljárás során törvényi felhatalmazással nem rendelkezik. A bölcsőde a felvételi lapján csak az érintett hozzájárulásával kérhet a IX. számú adatlapon felsorolt adatokon, valamint az orvosi igazoláson kívül egyéb adatot, de ebben az esetben is kizárólag célhoz kötötten. A hozzájárulás megadását meg kell előznie a teljeskörű tájékoztatásnak, mely szerint mely adatok megadása kötelező, illetve önkéntes, milyen célból szükségesek és nélkülözhetetlenek, tárolják-e ezen adatokat, ha igen, milyen időtartamig, és ki férhet hozzá az adatbázishoz.

Mindezek alapján felszólítottam az intézményvezetőt arra, hogy hagyjon fel a jogsértő gyakorlattal, haladéktalanul törölje a már nyilvántartásba vett adatokat, valamint semmisítse meg a már benyújtott kérelmek nyilatkozat részét.

Az intézményvezető […] válaszlevele szerint a benyújtott kérelmeket iratmegsemmisítőben megsemmisítették. Azt a tájékoztatást adta az intézményvezető, hogy számítógépen ilyen adatokat nem tároltak. Egyúttal megküldte részemre a felvételi kérelem-tervezetet véleményezésre.

Jelenleg folyamatban van az adatvédelmi szabályoknak is megfelelő felvételi formanyomtatvány kidolgozása, melynek során a bölcsődevezető együttműködésemet kérte.

Budapest, 2009. augusztus 5.

Üdvözlettel:

Dr. Jóri András